

interview Marcel van Os 11 maart 2022

Marcel heeft 13 jaar op de middelbare afdeling van de vrijeschool Zutphen gewerkt, waarvan ook 10 jaar op de basisschool van de vrijeschool. Hij geeft nu reeds 27,5 jaar les aan de Vrije School Pabo in Leiden.

Hét muziekonderwijs op de Vrije School bestaat niet!

Het muziekonderwijs op een vrije school ontstaat in het samenspel tussen de muzikale kwaliteiten van de leerkracht, uitgangspunten voor muziekonderwijs waar de docent zich mee verbonden heeft en de klas waarmee hij/zij werkt. Alles geïnspireerd op de menskunde, zoals deze beschreven is door Rudolf Steiner en bestudeerd en beoefend wordt door de leerkrachten aan de vrije school.

Voor Marcel gaat het om het vormgeven van het muzikaal stromende in de les. Het actief musiceren waarin twee stromen te herkennen zijn; het vocale en het instrumentale.

Muziekonderwijs is niet een doel, maar een middel om bij te dragen aan de ontwikkeling van het kind. Zo is bijvoorbeeld het oefenen van het bewustzijn middels muzieknotatie niet een doel, maar een middel om de schoonheid van het muzikale te beleven tot in de logica. Het oefenen van muzieknotatie en het daarin vaardig worden wordt daarmee een handvat om zelfstandig de wereld in te kunnen gaan. Het is echter niet een doel dat iedereen aan het eind een bepaald niveau heeft bereikt hierin.

Voor Marcel is eigenaarschap nauw verweven met de “Spieltrieb” zoals deze beschreven is door Schiller, het spelelement waarin je met de kinderen tot een samen scheppend proces komt. Zelfscheppend improviseren en componeren ziet hij als ultieme plek voor eigenaarschap. De impulsen van kinderen een klinkende plek geven in het samenspel waarbij het kind kan ervaren: “Ik geef vorm”.

Marcel ziet een breed spectrum in het Vrije School onderwijs bij leerkrachten in het vormgeven van muziekonderwijs. Leerkrachten voor het basisonderwijs worden opgeleid tot allrounders en als muziekdocent aan de vrije school pabo streeft hij na dat iedereen die de opleiding verlaat in ieder geval kan zingen met de kinderen in de klas en wat achtergronden kent over het verzorgen van het muzikale werken met kinderen in het basisonderwijs. Het spectrum tussen de generalist en de specialist is groot. Het mooiste zou zijn dat er op elke school een specialist rondloopt die met het team het muziekonderwijs telkens verdiept en voorziet van impulsen. Daarbij geeft hij aan dat de enigszins vage en algemene uitgangspunten die door Stockmayer gegeven zijn voor het muziekonderwijs van alle tijd zijn en telkens weer tot leven gewekt kunnen worden.

Marcel ziet het belang van werken met solfa en ritmetaal zoals door Kodály en Gehrels als methodiek en handvat aangereikt worden aan de muziekdocenten. Hij ervaart het als een waardevolle impuls en heeft er zelf ook mee gewerkt in zijn actieve jaren voor de klas. Het helpt bij het komen tot melodisch en ritmisch bewustzijn. Voor hem mag dat blijven tot het beleven van muziek in het gevoel, muziek beleven in de schoonheid en in de logica. Het hoeft geen vaardigheid te worden.

Marcel onderstreept dat muziekonderwijs voor hem bijdraagt aan sociale vorming en het bij uitstek draait om het beoefenen van de sociale kunst.

Citaten uit het interview:

Wat zou het ideaal zijn als in elke school de klassenleerkracht er is die muzikale dingen doet en er een vakleerkracht is die daar verdieping aan kan geven zodat de potentie die aanwezig is op een school tot bloei kan komen.

Hoe ga je zinnig van het beleven naar de bewustwording en naar het uiteindelijke kunnen hanteren?

Dit is eigenaarschap: het kunnen scheppen in de wereld. Het wordt eigen op het moment dat je het samen doet en tegelijkertijd kunt luisteren.

